

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μη εγγραφή μαθητών στο σχολείο λόγω αντίθεσης των γονέων στον υποχρεωτικό εμβολιασμό
Αποκλεισμός αλλοδαπού μαθητή από συμμετοχή σε εισαγωγικές εξετάσεις λόγω έλλειψης ΑΦΜ
Μετεγγραφές μαθητών
Μεταφορές μαθητών

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ελλείψεις εκπαιδευτικών
Τοποθέτηση εκπαιδευτικού με προβλήματα ψυχικής υγείας σε τάξη
Μη χορήγηση τίτλου ειδικότητας από τα μουσικά σχολεία
Δυνατότητα επανεξέτασης για βελτίωση του βαθμού απολυτηρίου λυκείου

ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ

Σχολικός εκφοβισμός
Διαμαρτυρία κατά εκπαιδευτικών για θέματα σχολικής εορτής
Σχολικές ποινές
Σχολείο και διαδίκτυο
Παρουσία της αστυνομίας στα σχολεία

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχολικό επίδομα
Στεγαστικό επίδομα φοιτητών
Κριτήρια χορήγησης υποτροφιών ΙΚΥ

ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΑ ΑΕΙ

Ο Συνήγορος διαχρονικά ασχολείται με τις πολλαπλές εκφάνσεις προβλημάτων που αφορούν την εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες της. Η ιδιαιτερότητα μεγάλου αριθμού υποθέσεων της φετινής χρονιάς έγκειται στις επιπτώσεις που επέφερε η τρέχουσα περιοριστική δημοσιονομική πολιτική στους παράγοντες που επηρεάζουν, ιδίως, τη λειτουργία και την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Παράλληλη δυσμενής συνέπεια της παρατηρούμενης κατάστασης αποτελεί η οικονομική επιβάρυνση των οικογενειών πολλών μαθητών και σπουδαστών, που στερούνται ποικίλων παροχών, οι οποίες ήταν στη διάθεσή τους κατά το παρελθόν. Η επιδείνωση της καθημερινότητας και της σχολικής ζωής ανηλίκων, των οποίων η ευάλωτη κατάσταση είναι δεδομένη εξ ορισμού, καθιστά ιδιαιτέρως επιτακτική την παρέμβαση του Συνηγόρου για την ανεύρεση λύσεων σε επίπεδο χαρασσόμενης πολιτικής. Πάντως, η παρέμβαση του Συνηγόρου ζητείται και στον τομέα οικονομικών παροχών στο πλαίσιο της φοιτητικής μέριμνας, αλλά και προς την κατεύθυνση τήρησης της αρχής της διαφάνειας σε ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μη εγγραφή μαθητών στο σχολείο λόγω αντίθεσης των γονέων στον υποχρεωτικό εμβολιασμό

Ομαδική αναφορά γονέων είχε ως αντικείμενο την άρνηση διευθυντών δημοτικών σχολείων και γυμνασίων να εγγραψουν τα παιδιά τους, λόγω της μη διενέργειας των υποχρεωτικών εμβολίων, κατ' επιλογή των γονέων. Ο Συνήγορος δεν διατύπωσε κρίση για την αναγκαιότητα ή μη της διενέρ-

γειας του υποχρεωτικού εμβολιασμού των μαθητών, εκτιμώντας ότι η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στους ειδικούς στον χώρο της υγείας, καθώς συνδέεται με την προστασία του έννομου αγαθού της δημόσιας υγείας. Ωστόσο, υποστήριξε ότι

 η μη εγγραφή –στις βαθμίδες υποχρεωτικής εκπαίδευσης– των μαθητών που δεν έχουν εμβολιαστεί, λόγω των πεποιθήσεων των γονέων τους, συνιστά υπέρμετρα δυσανάλογο μέτρο προστασίας της υγείας, διότι στερεί από τους μαθητές αυτούς την απόλαυση ενός άλλου συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος: της πρόσβασης στην εκπαίδευση.

Ο Συνήγορος πρότεινε, στις περιπτώσεις αυτές, να εγγράφεται ο μαθητής στο σχολείο με την τήρηση όμως σχετικής σημείωσης στο ατομικό δελτίο υγείας του. Το Υπουργείο Παιδείας, όμως, ενέμεινε στη θέση ότι μόνος λόγος εξαίρεσης από τον υποχρεωτικό εμβολιασμό είναι οι περιπτώσεις ιατρικής αντένδειξης (υπόθεση 162670/2013).

Αποκλεισμός αλλοδαπού μαθητή από συμμετοχή σε εισαγωγικές εξετάσεις λόγω έλλειψης ΑΦΜ

Πρότυπο γυμνάσιο, στο οποίο απευθύνθηκε αλλοδαπός μαθητής για να υποβάλει αίτηση συμμετοχής στις εισαγωγικές εξετάσεις, αρνήθηκε να τη δεχτεί, καθώς ο ανήλικος δεν διέθετε ΑΦΜ, λόγω παράνομης διαμονής στη χώρα (υπόθεση 184224/2014). Δεδομένου ότι το στοιχείο αυτό προβλέπεται ως προαπαιτούμενο, ενώ η προθεσμία για τη συμμετοχή στις εξετάσεις έληγε,

 ο Συνήγορος απευθύνθηκε στο Υπουργείο Παιδείας επικαλούμενος τη δημιουρ-

γούμενη ανισότητα σε βάρος του μαθητή, η οποία ανέκυπτε εξαιτίας ενός στοιχείου μη συνδεόμενου άμεσα με το δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση, και υποστήριξε ότι το παιδί δεν θα πρέπει να αποκλειστεί από τις εξετάσεις. Το υπουργείο δέχτηκε την πρόταση του Συνηγόρου και το πρόβλημα επιλύθηκε με την κατάλληλη υπόδειξη προς το σχολείο.

Μετεγγραφές μαθητών

Ο Συνήγορος, ήδη πριν από την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2014-2015, έλαβε αναφορές με θέμα τη μετεγγραφή μαθητών. Οι περισσότερες σχετίζονταν με αίτημα μετακίνησης σε σχολείο κοντινότερο στην οικία του παιδιού ή με προσπάθεια αποφυγής εντάσεων, λόγω αρνητικών συμπεριφορών προς το παιδί, που δεν αντιμετωπίστηκαν ικανοποιητικά κατά την προηγούμενη χρονιά από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου. Μέχρι πρόσφατα, παρόμοια θέματα συνήθως επιλύονταν προς το συμφέρον των ανηλίκων.

 Ο Συνήγορος, κατά τον χειρισμό παρόμοιων υποθέσεων στο παρελθόν, είχε προτείνει να διερευνώνται τα αίτια που ωθούν μαθητές να φεύγουν από ένα σχολείο (αδυναμία του σχολείου να χειριστεί φαινόμενα βίας, κακές κτιριακές συνθήκες κ.ά.).

Κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά, όμως, και πιθανότατα σε συνδυασμό με την αναδιοργάνωση των μονάδων εκπαίδευσης και τη συστακτική δημοσιονομική πολιτική, φαίνεται ότι οι διευθυντές των σχολικών μονάδων συχνά αρνούνται να επιτρέψουν σε μαθητές τους τη μετεγγραφή, γιατί η απώλεια ικανού αριθμού μαθητών συνεπάγεται τη μείωση των οργανικών θέσεων εκπαιδευτικών του σχολείου. Αντιθέτως, οι ίδιοι μπορεί πιο εύκολα να

εγκρίνουν μετεγγραφές στο σχολείο τους, ώστε να αυξηθεί η δυναμικότητά του. Διακρίνεται δηλαδή η τάση, για την έγκριση ή απόρριψη αιτημάτων μετεγγραφής, να μην λαμβάνονται υπόψη πρωτίστως το συμφέρον του ανηλίκου και οι ουσιαστικοί λόγοι για τους οποίους αυτή ζητείται, αλλά παράγοντες που αφορούν την ακεραιότητα της οργανωτικής δομής των σχολικών μονάδων. Πάντως, στην πλειονότητά τους, οι υποθέσεις είχαν θετική έκβαση για τους ανήλικους μαθητές (υποθέσεις 191503, 191676, 191744, 191880, 192077/2014).

Μεταφορές μαθητών

Η προβληματική κατάσταση στις μεταφορές μαθητών, που έχει δημιουργηθεί με το ισχύον περιοριστικό θεσμικό πλαίσιο και αποτυπώνεται στις αυξανόμενες αναφορές προς τον Συνήγορο, επιφέρει σημαντική οικονομική επιβάρυνση των εμπλεκόμενων οικογενειών και δυσχέρειες στην πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση. Ο Συνήγορος συνέχισε και τη φετινή σχολική χρονιά να παρεμβαίνει με παρατηρήσεις και προτάσεις προς όλους τους συναρμόδιους φορείς και να διαβουλεύεται μαζί τους (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 66-67 και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 86). Καταληκτικά, απέστειλε σχετικό πόρισμα προς τους συναρμόδιους υπουργούς* (υποθέσεις 171562/2013, 188073, 192658/2014).

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ελλείψεις εκπαιδευτικών

Ο Συνήγορος, με την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2014-2015, δέχτηκε αρκετές αναφορές με θέμα τη μη κανονική λειτουργία των ολοήμερων νηπιαγωγείων και δημο-

τικών σχολείων. Οι γονείς κατήγγειλαν ότι η μη λειτουργία των ολοήμερων με πλήρες ωράριο από την αρχή της σχολικής χρονιάς δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στον οικογενειακό προγραμματισμό (οικονομική επιβάρυνση για την απασχόληση προσώπου για την αποχώρηση και φύλαξη των παιδιών σε ώρες που θα έπρεπε κανονικά να φοιτούν στο σχολείο, επαναλαμβανόμενες άδειες των γονέων από την εργασία τους για τους ίδιους λόγους κ.λπ.). Ο Συνήγορος, κατά την περασμένη σχολική χρονιά (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 85-86), είχε απευθυνθεί στο Υπουργείο Παιδείας, τονίζοντας το πρόβλημα που προκαλείται με τη σταδιακή τοποθέτηση εκπαιδευτικών στα σχολεία. Ωστόσο, η κατάσταση επαναλήφθηκε τη φετινή χρονιά (ενδεικτικές υποθέσεις 192501, 192846, 193186, 193343/2014).

Παρόμοιο πρόβλημα έλλειψης εκπαιδευτικών υφίσταται, επίσης, σε σχέση με τους καθηγητές ειδικότητων σε ΕΠΑΛ, ΕΠΑΣ, καλλιτεχνικά και μουσικά σχολεία. Τα κενά που δημιουργήθηκαν κατά την προηγούμενη σχολική χρονιά προκάλεσαν μεγάλες δυσκολίες τόσο στη λειτουργία των σχολείων όσο και στην προετοιμασία σπουδαστών και μαθητών για τις εξετάσεις στα αντίστοιχα μαθήματα. Το υπουργείο απάντησε στις σχετικές παρατηρήσεις του Συνηγόρου, επικαλούμενο κατά βάση τους περιορισμούς στις προσλήψεις και την ασκούμενη δημοσιονομική πολιτική (υποθέσεις 178545, 178675, 178983, 179188/2013, 184774/2014).

Τοποθέτηση εκπαιδευτικού με προβλήματα ψυχικής υγείας σε τάξη

Γονείς μαθητών δημοτικού σχολείου ζήτησαν την παρέμβαση του Συνηγόρου για την επίλυση προβλήματος που αντιμετώ-

πιζαν τα παιδιά τους, εξαιτίας εκπαιδευτικού με σοβαρό πρόβλημα ψυχικής υγείας, η οποία με τη στάση και την εμφάνισή της προξενούσε φόβο και αναστάτωση στους μαθητές. Η εκπαιδευτικός τα περασμένα έτη περιοριζόταν σε διοικητικά καθήκοντα, μετά την περιστολή όμως των διορισμών εκπαιδευτικών τοποθετήθηκε σε τάξη. Όταν το σχολείο επιβεβαίωσε τις καταγγελίες των γονέων και διαπιστώθηκε ότι το πρόβλημα είχε τεθεί κατ'επανάληψη σε γνώση της αρμόδιας Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ο Συνήγορος ζήτησε από τη Διεύθυνση τη λήψη των απαραίτητων μέτρων. Τελικά, δεδομένης της άρνησης της εκπαιδευτικού να συνεργαστεί με την προϊστάμενη αρχή της, κρίθηκε επιβεβλημένη η διενέργεια ΕΔΕ και η εκπαιδευτικός τέθηκε σε διαθεσιμότητα (υπόθεση 184651/2014).

Μη χορήγηση τίτλου ειδικότητας από τα μουσικά σχολεία

Από το έτος 2010 ο Συνήγορος έχει επανειλημμένως δεχτεί αναφορές γονέων με θέμα τη μη χορήγηση τίτλων μουσικής ειδικότητας στους αποφοίτους των μουσικών σχολείων. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι δεν υλοποιείται η πρόβλεψη της ισχύουσας νομοθεσίας, όσον αφορά την πιστοποίηση των μουσικών γνώσεων των αποφοίτων μουσικών σχολείων, με συνέπεια αρκετοί από αυτούς να αναγκάζονται να απευθυνθούν σε Ωδεία, με δική τους οικονομική επιβάρυνση, προκειμένου να λάβουν κάποιας μορφής πιστοποίηση για τις μουσικές γνώσεις τους. Για το θέμα αυτό, ο Συνήγορος έχει κατ'επανάληψη απευθυνθεί στο Υπουργείο Παιδείας. Μόνιμη απάντηση του υπουργείου τα τελευταία 4 χρόνια είναι ότι τα θέματα μελετούνται από την καλλιτεχνική επιτροπή και η μελέτη βρίσκεται σε εξέλιξη, χωρίς μέχρι στιγ-

μής να έχει σημειωθεί πρόοδος. Καθώς το πρόβλημα παρουσιάζει διάσταση αφενός οικονομική (αποζημίωση των εξεταστών), αφετέρου διαδικαστική (αναλυτικά προγράμματα σπουδών και ορισμός της ύλης εξετάσεων των μουσικών μαθημάτων), ο Συνήγορος πρότεινε: α) να ισχύσει ό,τι και για τις εξετάσεις του 1999, ως προς την ύλη και διαδικασία των εξετάσεων, καθώς επρόκειτο για την τελευταία χρονιά κατά την οποία είχε εκδοθεί κανονιστική πράξη για τον τρόπο και τη διαδικασία διεξαγωγής των σχετικών εξετάσεων, και β) να θεσπιστεί μικρός αριθμός εξεταστικών κέντρων, ώστε να ξεπεραστεί το πρόβλημα υψηλού κόστους λειτουργίας πολυάριθμων εξεταστικών κέντρων. Το υπουργείο απάντησε για μία ακόμα φορά γενικά, δηλώνοντας θετική διάθεση, αλλά χωρίς να επιλύσει ουσιαστικά το πρόβλημα (υπόθεση 168360/2013).

Δυνατότητα επανεξέτασης για βελτίωση του βαθμού απολυτηρίου λυκείου

Μαθήτρια Γ΄ τάξης λυκείου, λόγω σοβαρότατων προβλημάτων υγείας, δεν έλαβε μέρος στις ενδοσχολικές απολυτήριες και στις πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να βαθμολογηθεί με μηδέν. Ωστόσο, λόγω της υψηλής προφορικής της βαθμολογίας (20), προάχθηκε και απολύθηκε με γενικό βαθμό 10. Το αίτημά της να επανεξεταστεί τον Σεπτέμβριο, προκειμένου να βελτιωθεί ο βαθμός απολυτηρίου, απορρίφθηκε λόγω απουσίας σχετικής νομοθετικής πρόβλεψης.

 Ο Συνήγορος επισήμανε τις προφανείς δυσμενείς συνέπειες που συνεπάγεται για το μέλλον των μαθητών η απόλυσή τους από το λύκειο με ιδιαίτερα χαμηλό βαθμό, σε

σχέση με την εισαγωγή σε πανεπιστήμια της αλλοδαπής, εύρεση εργασίας κ.λπ., όταν η χαμηλή βαθμολογία οφείλεται σε έκτακτους λόγους και όχι στη γενικότερη επίδοση του μαθητή

(για παράδειγμα, δικαιολογημένη απουσία από την εξέταση για σοβαρούς λόγους υγείας ή λόγους ανωτέρας βίας). Ζήτησε να επανεξεταστεί η εξαιρετική αυτή περίπτωση της μαθήτριας, με βάση την αρχή της επιείκειας, λαμβανομένων υπόψη των περαιτέρω αρνητικών επιπτώσεων στην ήδη βεβαρημένη ψυχοσυναισθηματική κατάσταση, αλλά και του γεγονότος ότι η προαγωγή της με βαθμολογία βάσης δεν αντανάκλα τις πραγματικές επιδόσεις της. Επικαλέστηκε δε τη δυνατότητα παραπομπής σε χωριστή εξέταση, κατόπιν εξαιρετικής απόφασης του υπουργού σε ανάλογες περιπτώσεις ανεπαρκούς φοίτησης λόγω απρόβλεπτων και σοβαρών λόγων. Το υπουργείο απάντησε για τον βαθμό απολυτηρίου ότι δεν επηρεάζει την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά όχι και για τη δυνατότητα επανεξέτασης για τη βελτίωσή του (υπόθεση 189184/2014).

ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ

Σχολικός εκφοβισμός

Μητέρα μαθητή δημοτικού σχολείου υπέβαλε αναφορά σχετικά με περιστατικά εξύβρισης, εκφοβισμού, χειροδικίας και συκοφάντησης του παιδιού από μαθήτρια όμορου δημοτικού σχολείου. Οι οικογένειες των δύο παιδιών κατοικούσαν στο ίδιο συγκρότημα διαμερισμάτων, με αποτέλεσμα να επικρατεί ένταση στις σχέσεις των ανηλίκων τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και στην εν γένει καθημερινότητά

τους. Για τη διασφάλιση της ψυχοσυναισθηματικής υγείας των παιδιών, ο Συνήγορος προέβη σε συμβουλευτική καθοδήγηση των διευθυντών και των δύο σχολικών μονάδων και απηύθυνε έγγραφες συστάσεις και πρόσκληση για συνεργασία προς τους εμπλεκόμενους γονείς. Στόχος της διαμεσολάβησης ήταν να ακουστούν ισότιμα οι θέσεις και απόψεις όλων των μερών και να διευθετηθεί ειρηνικά το ζήτημα, ενόψει της ανάγκης ομαλής γειννίασης και αποφυγής περιστατικών έντασης και βίας μεταξύ των παιδιών ή με αποδέκτες αυτά. Έπειτα από τη διαμεσολαβητική ενεργοποίηση του Συνηγόρου, οι συμπεριφορές αμβλύθηκαν και οι διευθυντές των σχολείων ενημέρωσαν τον Συνήγορο ότι τα περιστατικά του σχολικού εκφοβισμού εξαλείφθηκαν (υπόθεση 184382/2014).

Διαμαρτυρία κατά εκπαιδευτικών για θέματα σχολικής εορτής

Μητέρα μαθητή δημοτικού σχολείου κατήγγειλε στον Συνήγορο ότι οι εκπαιδευτικοί, κατά την προετοιμασία σχολικής εορτής, επέλεξαν θέματα που δεν αρμόζουν στη σχολική κοινότητα. Κατά την αναφερόμενη, οι επιλογές των εκπαιδευτικών ήταν «χρωματισμένες» πολιτικά. Από τη διερεύνηση της αναφοράς αναδείχθηκε το σύννομο των ενεργειών της εκπαιδευτικής κοινότητας, καθώς και η προσπάθεια των εκπαιδευτικών να ανταποκριθούν με ευαισθησία σε αιτήματα γονέων σχετικά με το τελικά παρουσιαζόμενο σε σχολική εορτή υλικό (υπόθεση 176487/2013). Ο Συνήγορος διευκρίνισε στην ενδιαφερόμενη ότι

 ορθά το σχολείο διαφύλαξε τη σημασία του διαπολιτισμικού χαρακτήρα της εορτής και αρνήθηκε να παραγνωρίσει τα ιστορικά δεδομένα της σύγχρονης ελληνικής και διεθνούς ιστορίας, στη βάση αβάσιμων ή

υποκειμενικών πολιτικών, διαφυλετικών και ρατσιστικών αιτιάσεων.

Σχολικές ποινές

Απόφαση αλλαγής περιβάλλοντος μαθητή με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα

Γυμνάσιο της πρωτεύουσας επέβαλε ποινή αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος σε μαθητή της Γ΄ τάξης που παρουσίαζε σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς. Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι: α) το παιδί παρακολουθούνταν συστηματικά από δημόσιο φορέα και επικουρικά από ιδιώτη ειδικό ψυχικής υγείας, για την αντιμετώπιση των δυσκολιών της συμπεριφοράς του, β) η συμπεριφορά του, κατά δήλωση των ίδιων των εκπαιδευτικών, είχε παρουσιάσει βελτίωση κατά τη διάρκεια της χρονιάς, γ) τόσο οι ανωτέρω όσο και ο σχολικός σύμβουλος ειδικής αγωγής εκτιμούσαν ότι η αλλαγή σχολείου θα ανέτρεπε τα θετικά αποτελέσματα, καθώς ο μαθητής είχε ήδη αλλάξει δύο φορές σχολικό περιβάλλον, οπότε δεν ήταν πιθανό η νέα αλλαγή να αποβεί προς όφελός του, δ) η σχολική χρονιά έληγε, οπότε ο μαθητής θα ολοκλήρωνε τη φοίτησή του στο γυμνάσιο και θα άλλαζε ούτως ή άλλως περιβάλλον, και ε) είχε εκδοθεί απόφαση για την ένταξή του σε καθεστώς κατ' ιδίαν φοίτησης, οπότε η παρουσία του δεν θα ήταν υποχρεωτική και άρα θα εξέλειπαν οι τριβές από την καθημερινή παρακολούθηση. Ο Συνήγορος, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω διαπιστώσεις, συναντήθηκε με τον Σύλλογο Διδασκόντων του σχολείου, επέστησε την προσοχή της μητέρας στην εφαρμογή των υποδείξεων των εμπλεκόμενων φορέων και εισηγήθηκε την επανεξέταση της απόφασης αλλαγής

περιβάλλοντος. Τελικά, λόγω των αντιρροπων τάσεων στους κόλπους του Συλλόγου Διδασκόντων, η παραμονή του μαθητή στο σχολείο για την ολοκλήρωση του έτους επιτεύχθηκε με δικαστική απόφαση περί αναστολής εκτέλεσης της ποινής, που εκδόθηκε κατόπιν προσφυγής της μητέρας (υπόθεση 179588/2014).

Απαγόρευση συμμετοχής μαθητή σε εξωτερικές δραστηριότητες του σχολείου

Μαθητής της Γ΄ γυμνασίου, μέλος θεατρικής ομάδας, αποκλείστηκε από τη θεατρική παράσταση του σχολείου του σε άλλη περιοχή της χώρας, παρά το γεγονός ότι συμμετείχε στις πρόβες καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, καθώς και από τη συμμετοχή του σε επίσκεψη στη Βουλή. Η Διεύθυνση και ο Σύλλογος Διδασκόντων του σχολείου είχαν θεσπίσει σχολικό κανονισμό, σύμφωνα με τον οποίο μαθητής που συγκεντρώνει 12 ωριαίες αποβολές αποκλείεται από όλες τις εξωτερικές δραστηριότητες/εκδηλώσεις του σχολείου για το υπόλοιπο του έτους. Ωστόσο, στην υφιστάμενη σχολική νομοθεσία δεν προβλέπεται ποινή απαγόρευσης συμμετοχής σε εξωτερικές δραστηριότητες. Ο συγκεκριμένος μαθητής είχε ήδη τιμωρηθεί με ωριαίες ή ημερήσιες αποβολές για τα ίδια παραπτώματα κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Ο Συνήγορος επισήμανε προς τη Διεύθυνση Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας ότι η συγκεκριμένη πρακτική αντίκειται και στη βασική αρχή του δικαίου, σύμφωνα με την οποία «κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται δις για το ίδιο αδίκημα».

Λ Αφού υπογράμμισε την απουσία ειδικής πρόβλεψης για την υποχρέωση και διαδι-

κασία σύνταξης σχολικού κανονισμού για τα δημόσια σχολεία, ο Συνήγορος άσκησε κριτική και όσον αφορά την παιδαγωγική αξία του μέτρου που επιβλήθηκε, καθώς από την υπόθεση αυτή φάνηκε ότι οι επιπρόσθετες ποινές δεν έχουν το αναμενόμενο πειθαρχικό αποτέλεσμα, αλλά και δεν αφήνουν περιθώρια βελτίωσης/επανόρθωσης εκ μέρους των μαθητών.

Τέλος, έγινε υπόμνηση παλαιότερου εγγράφου του Συνηγόρου, με θέμα «Σχολικοί Κανονισμοί και Δημοκρατική Διοίκηση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση», στο οποίο περιλαμβάνονταν προτάσεις για την αξιοποίηση του θεσμού του σχολικού κανονισμού στα σχολεία ως εργαλείου για την ανάπτυξη θετικού κλίματος και για την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας. Αναμένεται η ανταπόκριση του υπουργείου (υπόθεση 184500/2014).

Σχολείο και διαδίκτυο

Από τη διερεύνηση αναφορών και τη συχνή επικοινωνία με μαθητές και εκπαιδευτικούς, ο Συνήγορος έχει διαπιστώσει ότι τα τελευταία χρόνια τη σχολική κοινότητα απασχολούν ολοένα και περισσότερα περιστατικά ηλεκτρονικού εκφοβισμού σε βάρος μαθητών, αλλά και η αυξανόμενη χρήση υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης από μαθητές.

Ενδεικτικά, εξετάστηκε περιστατικό ανάρτησης σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης φωτογραφιών ανήλικων μαθητών με χλευαστικό σχολιασμό. Επίσης, διερευνήθηκε η περίπτωση δημιουργίας, με τη βοήθεια δασκάλου, χωρίς τη συγκατάθεση των γονέων, λογαριασμού μαθητών δημοτικού σχολείου σε δημοφιλή ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης, που εκθέτει τα παιδιά σε

σοβαρούς διαδικτυακούς κινδύνους (παρενοχλήσεις από ενήλικες, αποπλάνηση κ.λπ.) και σε διαφημιστικό υλικό για αγορά προϊόντων.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διέπονται από τις γενικότερες διατάξεις που ρυθμίζουν τον (ηλεκτρονικό) τύπο και διασφαλίζουν την ελευθερία του, με τους περιορισμούς που πηγάζουν από τα επίσης συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των πολιτών. Όσον αφορά συγκεκριμένα την πρόσβαση μαθητών δημοτικού σε υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης, αυτή επιτρέπεται μόνο υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, καθώς απαγορεύεται σε μαθητές κάτω των 13 ετών και σε κοινωνικά δίκτυα εκτός του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου (ΠΣΔ), ενώ μέσω του ΠΣΔ επιτρέπεται μόνο με γονική συναίνεση.

Ο Συνήγορος επισήμανε στο Υπουργείο Παιδείας ότι, πέρα από τη δυνατότητα καταγγελίας στις αρμόδιες υπηρεσίες σε σοβαρές περιπτώσεις (υποθέσεις 183826, 184249/2014),

 απαραίτητη είναι η ενίσχυση ενός προληπτικού και προστατευτικού πλαισίου στον χώρο της εκπαίδευσης, με εντατικοποίηση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων ως προς την ασφαλή χρήση του διαδικτύου, και ιδίως την ορθή χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την προστασία της προσωπικότητας, των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής.

Παρουσία της αστυνομίας στα σχολεία

Με αφορμή αναφορές πολιτών σχετικά με παρεμβάσεις της αστυνομίας σε

σχολεία κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2013-2014 και σε συνέχεια δημοσιευμάτων, βάσει των οποίων ένστολοι αστυνομικοί επισκέφτηκαν σχολεία προκειμένου να «καταγράψουν» τυχόν προβλήματα και παραβατικές δραστηριότητες, αλλά και να συλλέξουν στοιχεία για μαθητές που μετείχαν σε μαθητικές καταλήψεις, ο Συνήγορος ζήτησε σχετική ενημέρωση από τη ΓΑΔΑ και την Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αττικής. Από τις απαντήσεις που έλαβε δεν προέκυψε με σαφήνεια ο ακριβής ρόλος της αστυνομίας στα σχολεία. Ο Συνήγορος τόνισε προς τις συναρμόδιες υπηρεσίες και με δελτίο τύπου* ότι

 τα προβλήματα και οι ανάγκες σχετικά με την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής ζωής πρέπει να αντιμετωπίζονται με παιδαγωγικά ή διοικητικά μέτρα, χωρίς καταρχήν να ζητείται παρέμβαση της αστυνομίας.

Η συνεργασία του Συλλόγου Διδασκόντων με τους μαθητές και τους γονείς είναι απαραίτητη για την επίλυση τυχόν προβλημάτων. Όσον αφορά τις περιπτώσεις μαθητών που προκαλούν φθορές ή εμπλέκονται σε επιθετικές και βίαιες ενέργειες, προέχει η διαμεσολάβηση για την κατανόηση των αιτίων και την εξομάλυνση του κλίματος. Η εμπλοκή της αστυνομίας δικαιολογείται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, καθώς μπορεί να προκαλέσει αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, δηλαδή περισσότερη ένταση, φόβο και αντιπαράθεσεις στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας, ιδίως ανάμεσα στους μαθητές, επιβαρύνοντας ή και ακυρώνοντας τον παιδαγωγικό ρόλο του σχολείου (ενδεικτικές υποθέσεις 164262/2013, 183348/2014).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχολικό επίδομα

Ο Συνήγορος κατά το παρελθόν εξέταζε αναφορές σχετικές με την εισοδηματική ενίσχυση οικογενειών χαμηλών εισοδημάτων με τέκνα στην υποχρεωτική εκπαίδευση, που εστίαζαν σε επιμέρους εσφαλμένες ερμηνείες των αρμόδιων φορέων εκπαίδευσης ή των κατά τόπους ΔΟΥ. Κατά την περασμένη και τη φετινή σχολική χρονιά, όμως, τα προβλήματα που αναφέρονται σχετίζονται με τη νομοθετική πρόβλεψη που θέτει ως προϋπόθεση όχι μόνο τη μη υπέρβαση του –ούτως ή άλλως χαμηλού– ορίου πραγματικού εισοδήματος, αλλά και του αντίστοιχου τεκμαρτού. Ο Συνήγορος αδυνατεί να παρέμβει για την επίλυση της κάθε περίπτωσης ατομικά, αφού η διοίκηση τηρεί τη νομιμότητα (ενδεικτικές υποθέσεις 170015/2013, 192252/2014).

 Διαπιστώνεται, όμως, η επιτακτική ανάγκη τροποποίησης της πρόβλεψης αυτής, η οποία αποκλείει έναν μεγάλο αριθμό γονέων που στερούνται εισοδημάτων, αλλά θεωρούνται –λόγω τεκμηρίων– λιγότερο αδύναμοι οικονομικά από όσο πραγματικά είναι.

Στεγαστικό επίδομα φοιτητών

Στον Συνήγορο υποβλήθηκαν αναφορές σχετικές με τη χορήγηση του προβλεπόμενου στεγαστικού επιδόματος σε φοιτητές. Στις αναφορές αυτές, οι ενδιαφερόμενοι διαμαρτύρονταν για την προθεσμία υποβολής των αιτήσεων και για τον υπολογισμό τόσο του πραγματικού όσο και του τεκμαρτού εισοδήματος αθροιστικά, στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των

δικαιούχων. Κατά τη διερεύνηση των υποθέσεων, ο Συνήγορος διαπίστωσε και μία σειρά από διοικητικές δυσλειτουργίες, οι οποίες οφείλονται κυρίως στο γεγονός ότι η αρμοδιότητα εξέτασης και επεξεργασίας των αιτήσεων των ενδιαφερομένων μεταφέρθηκε από τις αρμόδιες ΔΟΥ στις κατά τόπους ΥΔΕ, που στερούνται την υποδομή για την ανάληψη αυτού του μεγάλου διοικητικού βάρους, με αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, και σημαντικές καθυστερήσεις.

Ειδικότερα, από ορισμένους φορείς είχε τεθεί ως προθεσμία υποβολής των αιτήσεων των δικαιούχων χρόνος, κατά τον οποίο οι ενδιαφερόμενοι πολίτες δεν διέθεταν ακόμα το απαραίτητο εκκαθαριστικό σημείωμα για τα εισοδήματα του οικονομικού έτους, για το οποίο ζητούνταν η ενίσχυση. Κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου διευκρινίστηκε στους ενδιαφερόμενους ότι, παρά τον καθορισμό εκ μέρους των φορέων χρονικής προθεσμίας υποβολής της σχετικής αίτησης, στην πραγματικότητα δεν υφίσταται προθεσμία, με την έννοια ότι ο δικαιούχος μπορεί να υποβάλει αίτηση μέχρι τον χρόνο παραγραφής της κατά του Δημοσίου απαίτησής του. Σχετικά με τον υπολογισμό του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος, επισημάνθηκε ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είτε το πραγματικό είτε το τεκμαρτό, σε περίπτωση που αυτό είναι υψηλότερο (υποθέσεις 164155, 172152, 173261/2013)*.

Κριτήρια χορήγησης υποτροφιών ΙΚΥ

Υποτροφίες για μεταδιδακτορικές σπουδές

Αίτημα διδάκτορας του ΕΜΠ για τη χορήγηση μίας εκ των Υποτροφιών Αριστείας

Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ελλάδα του Προγράμματος Siemens, που διαχειρίζεται το ΙΚΥ, απορρίφθηκε, επειδή τα πρώτα βραβεία με τα οποία η ως άνω υποψήφια τιμήθηκε κατά 3 συνεχή ακαδημαϊκά έτη, κατόπιν παγκόσμιου επιστημονικού διαγωνισμού και με νέα αυτοτελή κάθε φορά κρίση, από το Geosynthetic Institute USA (GSI Award), δεν μοριοδοτήθηκαν στο σύνολό τους, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην οικεία προκήρυξη, παρά σε μόνο μία από τις τρεις περιπτώσεις. Ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στην πρόεδρο ΔΣ του ΙΚΥ, επισήμανε ότι η επιτροπή αξιολόγησης που είχε σχετικά οριστεί από το ΙΚΥ αξιολόγησε η ίδια τα επιστημονικά δεδομένα βάσει των οποίων έγινε η βράβευση της ενδιαφερομένης, ενώ θα όφειλε να αρκестεί στη διαπίστωση του γεγονότος της απονομής πρώτου βραβείου, το οποίο αφ' εαυτού συνεπάγεται μοριοδότηση με 8 μονάδες. Η εν λόγω επιτροπή δηλαδή υπερέβη το πλαίσιο της απλά διαπιστωτικού χαρακτήρα παρέμβασης, εκφέροντας αυτόνομη επιστημονική αξιολογική κρίση.

Το ΙΚΥ έθεσε υπόψη του Συνηγόρου έγγραφο της ως άνω επιτροπής αξιολόγησης, με το οποίο το νομικώς καίριο ερώτημα του Συνηγόρου επιχειρείται να παρακαμφθεί μέσω γενικότερων σκέψεων για τον συνολικό ρόλο της επιτροπής. Σύμφωνα με το ίδιο έγγραφο, οι συγκεκριμένες, όμοιες μεταξύ τους, τρεις διακρίσεις που επικαλείται η αναφερόμενη άλλοτε αντιμετωπίζονται ως «πρώτο βραβείο» και άλλοτε ως «εύφημη μνεία», στη βάση σκέψεων οι οποίες φαίνονται προσανατολισμένες κυρίως σε ανάγκες εξισορρόπησης καταστάσεων. Ενόψει των ανωτέρω, ο Συνήγορος κάλεσε εκ νέου την πρόεδρο του ΔΣ του ΙΚΥ να προβεί στην ανάληψη ενδεδειγμένων

πρωτοβουλιών για αποκατάσταση της νομιμότητας, τόσο ως προς τη συγκεκριμένη περίπτωση όσο και προκειμένου οι σχετικές αποφάσεις του Ιδρύματος να μην επιτρέπουν αμφιβολία ως προς τη νομιμότητα και αντικειμενικότητά τους (υπόθεση 180108/2014).

Υποτροφίες για προπτυχιακές σπουδές

Απόφοιτοι του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του ΑΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν συμπεριλήφθηκαν μεταξύ των δικαιούχων υποτροφίας του ΙΚΥ για τις επιδόσεις τους κατά το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012. Ως λόγος αποκλεισμού προβλήθηκε το γεγονός ότι δεν είχαν εξεταστεί σε προαιρετικό μάθημα του ακαδημαϊκού έτους για το οποίο διεκδικούσαν την υποτροφία, κατά παράβαση διάταξης του Κανονισμού του ΙΚΥ, σύμφωνα με την οποία «δεν δικαιούνται υποτροφίας φοιτητές που δεν έχουν περάσει κάποιο από τα προβλεπόμενα μαθήματα του προγράμματος σπουδών του υπό κρίση για τη χορήγηση υποτροφίας ακαδημαϊκού έτους». Δεν ελήφθη, ωστόσο, υπόψη ότι αυτό συνέβη επειδή οι αναφερόμενοι είχαν ήδη ολοκληρώσει τις υποχρεώσεις τους στον απαιτούμενο για τη χορήγηση πτυχίου αριθμό μαθημάτων, αφού από τα πρώτα εξάμηνα των σπουδών τους είχαν φροντίσει να εξεταστούν με επιτυχία σε όλα τα προαιρετικά μαθήματα, σύμφωνα και με σχετική υπόδειξη καθηγητών του Τμήματος.

Ο Συνήγορος επισήμανε ότι ο αποκλεισμός των αναφερομένων δεν συνάδει προς τον σκοπό της επιβράβευσης των επιμελέρων φοιτητών, στον οποίο οφείλουν να αποβλέπουν οι χορηγούμενες από το ΙΚΥ υποτροφίες, κατά τα οριζόμενα στον σχετικό Κανονισμό του και στο

πλαίσιο της επιταγής του άρθρου 16 παράγρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος περί ενίσχυσης των σπουδαστών που διακρίνονται, όπως και εκείνων που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία ανάλογα με τις ικανότητές τους. Τόνισε, επίσης, ότι η κατοχύρωση προαιρετικών μαθημάτων από τα πρώτα εξάμηνα φοίτησης αποτελεί, κατά την κοινή πείρα, συνήθη πρακτική επιμελών φοιτητών που επιθυμούν να ολοκληρώσουν τις προπτυχιακές σπουδές τους σε συντομότερο χρόνο ή υπό συνθήκες, οι οποίες θα διευκολύνουν την αναζήτηση και αξιοποίηση ευκαιριών για την περαιτέρω συνέχισή τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο ή την έναρξη κάποιας επαγγελματικής απασχόλησης. Δεν θα έπρεπε, επομένως, χωρίς μάλιστα να έχει υπάρξει η παραμικρή σχετική ενημέρωση, η εν λόγω συνήθης πρακτική να τιμωρείται με τον αποκλεισμό όσων φοιτητών την ακολουθούν από τη δυνατότητα διεκδίκησης μιας κρατικής υποτροφίας, η οποία ενδέχεται να είναι καθοριστικής σημασίας για την υλοποίηση των στόχων τους ή ακόμη και για τον βιοπορισμό τους. Ενόψει των ανωτέρω, ο Συνήγορος κάλεσε τον πρόεδρο του ΑΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας να αναλάβει τις ενδεδειγμένες πρωτοβουλίες προκειμένου να ικανοποιηθεί το εύλογο αίτημα των δύο φοιτητών για τη χορήγηση υποτροφίας του ΙΚΥ που δικαιούνται με βάση τις επιδόσεις τους κατά το ακαδημαϊκό έτος στο οποίο ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους. Αναμένεται η ανταπόκριση του φορέα (υπόθεση 189270/2014).

ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΑ ΑΕΙ

Πολίτης προσέφυγε στον Συνήγορο προκειμένου να του χορηγηθούν από το Τμήμα Νομικής του ΑΠΘ ιδιαίτερα εκτενή στοιχεία και πληροφορίες για τους

υποψήφιους διδάκτορες του Τμήματος κατά το διάστημα 1998-2012. Ο Πρόεδρος του Τμήματος αρνήθηκε τη χορήγηση των στοιχείων, με την αιτιολογία ότι το δικαίωμα πρόσβασης αφορά υφιστάμενα έγγραφα και όχι στοιχεία που η υπηρεσία καλείται να δημιουργήσει με βάση την αίτηση του ενδιαφερομένου. Παράλληλα, ζήτησε να εξειδικευτεί το εύλογο ενδιαφέρον του αιτούντος. Ο ενδιαφερόμενος υποστήριξε ότι η πολυχρονη σχέση του με το Τμήμα Νομικής, λόγω εκκρεμούς διατριβής, στοιχειοθετεί όχι απλά εύλογο ενδιαφέρον, αλλά έννομο συμφέρον για τη συγκέντρωσή τους. Επίσης, υποστήριξε ότι η προηγηθείσα μερική ικανοποίηση σχετικού αιτήματός του από το Πανεπιστήμιο δεν επιτρέπει τη μεταγενέστερη άρνηση χορήγησης επιπλέον στοιχείων, με την αιτιολογία έλλειψης εύλογου συμφέροντος.

Ο Συνήγορος έκρινε ότι είναι απαραίτητη η εξειδίκευση εύλογου ενδιαφέροντος, δηλαδή συγκεκριμένη προσωπική έννομη σχέση συνδεδεμένη με το περιεχόμενο των διοικητικών στοιχείων στα οποία ζητείται η πρόσβαση (ΣτΕ 1214/2000). Η εξειδίκευση αυτή, που υπερβαίνει την απλή επίκληση της ιδιότητας του υποψήφιου διδάκτορα, θα καθιστούσε υποχρεωτική τη χορήγηση των στοιχείων, στον βαθμό που θα προσδιόριζε ειδικότερο λόγο, συνδεδεμένο αιτιωδώς με τη χορήγηση των συγκεκριμένων στοιχείων (π.χ. για λόγους συγκριτικής αξιολόγησης προς στήριξη κάποιου ισχυρισμού ή πιθανή δικαστική αξιοποίηση). Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, ο ισχυρισμός του Πανεπιστημίου περί υπέρμετρης επιβάρυνσης αντικρούεται επαρκώς, καθώς, εφόσον εξειδικευτεί το εύλογο ενδιαφέρον, ακόμη και αν τα στοιχεία που ζητούνται είναι πολυάριθμα, η υπηρεσία δεν

μπορεί να απορρίψει το αίτημα. Ωστόσο, ο Συνήγορος εκτίμησε ότι, εφόσον δεν εξειδικεύτηκε το εύλογο ενδιαφέρον του αιτούντος, το αίτημά του δεν θα μπορούσε να διερευνηθεί περαιτέρω. Παρ' όλα αυτά, επισημάνθηκε ότι η τήρηση της αρχής της διαφάνειας στη διαδικασία εκπόνησης διδακτορικής διατριβής, με τη διασφάλιση πρόσβασης σε δημοσιεύσιμα στοιχεία όποιου διαθέτει όχι μόνον εύλογο αλλά και γενικό ενδιαφέρον, αποτελεί διακριτό ζήτημα. Η τήρηση της αρχής της διαφάνειας αποτελεί αυτοτελή υποχρέωση του Πανεπιστημίου, καθώς τα στοιχεία που αφορούν τη διαδικασία εκπόνησης διδακτορικής διατριβής είναι δημοσιοποιήσιμα και πρέπει να είναι, καταρχήν, διαθέσιμα από το Πανεπιστήμιο για κάθε ενδιαφερόμενο. Η απουσία διαθέσιμων τέτοιων στοιχείων δεν ενδυναμώνει την οφειλόμενη εμπιστοσύνη των πολιτών στη δράση της διοίκησης, αντιθέτως καταλείπει ή συντηρεί υπόνοιες αδιαφάνειας και καχυποψία, που υπονομεύουν το κύρος και την αξιοπιστία της λειτουργίας της και, ως προς το σκέλος αυτό, το συγκεκριμένο Τμήμα –αλλά και οποιοδήποτε άλλο δεν δημοσιοποιεί τα σχετικά στοιχεία– είναι εκτεθειμένο (υπόθεση 169163/2013).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.